

TURVAPAIKANHAKIJOIDEN OIKEUSTURVAN HEIKENNYKSET HUOLESTUTTAVAT IHMISOIKEUSVALTUUSKUNTAA

Ihmisoikeusvaltuuskunta ilmaisee vakavan huolensa hallituksen esitysluonnoksesta¹, joka koskee ulkomaalaislain muuttamista oikeusavun saamisen ja päätöksestä valittamisen osalta turvapaikka-asioissa. Esitykseen sisältyy ehdotuksia, jotka heikentäisivät turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa olennaisella tavalla sekä turvapaikkatutkinnassa etä muutoksen hakemisessa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa.

Esityksen yleinen tavoite – kansainvälistä suojelua koskevien asioiden mahdollisimman joutuisa käsittely – on sinänsä myös hakijoiden edun mukaista. Keinot, joilla tavoitteeseen pyritään, eivät kuitenkaan kaikilta osin täytä oikeusturvan takeita eikä niiden vaikutuksia ole riittävästi arvioitu perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Myös ehdotettujen toimenpiteiden yhteisvaikutukset pitää ottaa huomioon oikeusturvan toteutumista arvioitaessa. Esityksessä korostuvat nyt lähinnä valtion taloudelliset intressit.

Esityksessä asioiden käsittelyä halutaan nopeuttaa ja tehostaa muun muassa lyhentämällä valitusaikoja hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Samalla turvapaikanhakijoiden oikeutta saada oikeusapulain mukaista oikeusapua turvapaikkatutkinnassa kavennetaan merkittävästi. Turvapaikanhakijoiden yleistä oikeudellista neuvontaa, joka ottaa huomioon hakijan henkilökohtaisen tilanteen, ei ole tälläkään hetkellä järjestetty.

Esitysluonnoksen mukaan ensimmäiseen päätökseen liittyvässä menettelyssä voisi saada oikeusapulain mukaista oikeusapua ainoastaan **erityisen painavasta syystä**. Erityisen painavana syynä voisivat olla hakijan erityisen haavoittuva asema, traumatisoituminen, kidutuskokemukset, luku- ja kirjoitustaidottomuus ja alaikäisyys. Oikeusapua antaisi julkinen oikeusavustaja.

Muutos vähentäisi merkittävästi niiden turvapaikanhakijoiden määrää, jotka voivat saada oikeusapua turvapaikkatutkinnassa. Kun samalla valitusaikaa hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen lyhennetään 30 päivästä 14 päivään, on vaarana, että valitusmahdollisuus jää kokonaan käyttämättä, koska hakijalla ei ole aikaa hankkia tulkia eikä avustajaa, joka ehtisi perehtymään asiaan.

Nämä muutokset kokonaisuutena merkitsevät huomattavaa huononnusta hakijoiden oikeusturvan takeisiin, kuten oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Pahimmillaan ne voivat lisätä riskiä ehdottomien palautuskieltojen loukkaamiseen. Ketään ei saa käännyttää tai karkottaa maasta, jos hän on sen seurauksena vaarassa joutua kuolemanrangaisuksen, kidutuksen tai muun epäinhimillisen tai ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi. Kysymys on perustavaa laatua olevista ihmisoikeuksista.

Ihmisoikeusvaltuuskunta painottaakin, että oikeudenmukainen ja tehokas turvapaikkamenettely kuuluu keskeisesti oikeuteen hakea turvapaikkaa sekä YK:n pakolaissopimuksen noudattamiseen.

[Ihmisoikeusvaltuuskunta](#) toimii perus- ja ihmisoikeusalan toimijoiden kansallisena yhteistyöelimenä sekä käsittelee laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä perus- ja ihmisoikeusasioita. Ihmisoikeuskeskus ja sen ihmisoikeusvaltuuskunta yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa muodostavat Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution.

¹ Oikeusministeriön lausuntopyyntö 37/41/2015.